Impactul infiinţării INCD asupra sistemului CDI din România

Prof. dr. Doru PALADE,
Director Adjunct Ştiinţific, INCDMTM,
Bucureşti

De unde am plecat?	**1989**	**1995**
Total personal C/D (mii sal.)	**170**	**105**
Cu studii superioare(mii sal.)	**65**	**40**
Personal atestat(mii sal.)	**22**	**20**

Comparativ, Ungaria raporta în 1993 personal C/D 22 mii, Slovacia în 1993 -25 mii, Bulgaria tot în 1993-26 mii, Polonia în 1994-75 mii, Cehia în 1994-38 mii.
În perioada 1990-1992 au plecat din domeniul C/D cca 15mii salariaţi cu studii superioare, orientându-se către comerţ, bănci, consultanţă,etc.,iar la emigrări s-au înregistrat cca 900, din domenii de vârf(fizică, aeronautică, TI, componente electronice).

Principalele sarcini ale domeniului C/D înainte de 1989:

- **Susţinerea prin know-how şi tehnologie a producţiei**
- **Creştere exporturi**
- **Reducere importuri, reduceri consumuri**

Lipseau parţial sau total din preocupări- mediul, problemele bio-medicale, aerospaţiale, tehnologia informaţiei şi alte teme de proiecte, dezvoltate în programe comunitare.

Evenimente 1990 cu impact C&D :

- **Desfiinţarea CNST (cu implicaţii internaţionale) şi din luna iunie 1990, înfiinţarea Departamentului Ştiinţă din cadrul Ministerului Învăţământului şi Ştiinţei, condus de un Secretar de Stat, membru al Guvernului**
- **Desfiinţarea Centralelor Industriale şi implicit a fondului de tehnică nouă**
- **Înfiinţarea Sindicatelor reprezentative din cercetare-proiectare şi a Patronatului din domeniu**
- **Primele manifestaţii de stradă organizate de sindicate şi patronate pentru a cere Guvernului un dialog concret privind situaţia domeniului C/D**

- ¤ **Guvernul emite HG 1284/1990 prin care se crează fondul special de 1% din cifra de afaceri a agenţilor economici, care va permite în 1991, asigurarea la nivel de 0,61% din PIB a activităţii C/D; prin aceaşi hotărâre ia fiinţă Colegiul Consultativ pentru Cercetare Aplicativă şi Dezvoltare**

<u>Perioada 1991-1992 ,începutul reformei:</u>

- ¤ **În cadrul unui dialog productiv, Sindicatul, Patronatul şi Guvernul trec la elaborarea primului proiect al Legii Cercetării (vid legislativ din 1972!!) în care apare prima formă de organizare a viitoarelor institute naţionale, o formă hibridă între SC şi RA;proiectul va fi înaintat la Parlament în luna septembrie 1991; în faţa politicii de transformare forţată în SC a institutelor, Guvernul emite HG 100/1991 prin care se dă o pauză de gândire...**
- ¤ **Colegiul Consultativ, prin comisiile de specialitate elaborează primele programe C/D ce se finanţează din fondul special**
- ¤ **În sem.II 1992, un colectiv de experţi UE face prima evaluare a sistemului C/D din România, pe cele 3 axe-cercetarea de dezvoltare(90%din potenţial), cercetarea academică şi cercetarea universitară, creionând primul proiect al reformei**
- ¤ **În noiembrie 1992, în consensul tuturor forţelor politice se înfiinţează Ministerul Cercetării şi Tehnologiei, organ al administraţiei publice centrale, care coordonează domeniul C/D**

<u>Perioada 1993-1996, vârful domeniului C/D:</u>

- ¤ **Fondul special, anexă la bugetul de stat permite o creştere a finaţării publice la nivelul a 0,55% din PIB în 1993, 0,59% în 1994, 0,57% în 1995 şi 0,56% în 1996; în acelaş timp, creşterea economică permite agenţilor economici să alimenteze cu oferte domeniul C/D, înregistrându-se în anul 1995 un vârf de 1,48% din PIB, cheltuieli totale C/D**
- ¤ **O societate de consultanţă agreată de UE pe baza unei finanţări Phare, trece la elaborarea programului de reformă a sistemului C/D din România.**
- ¤ **În luna martie 1993, Cabinetul Văcăroiu trimite Parlamentului, o nouă redactare a Legii Cercetării, cu mici diferenţe faţă**

de varianta sept./1991, dar şi acest document intră la sertar.

- **¤ În luna august 1995, Cabinetul Văcăroiu emite OG 25/1995, prima reglementare legislativă în domeniul C/D, unde apare noua formă de organizare-institutul național de cercetare-dezvoltare, de inspirație UE şi cu mici adăugiri față de proiectele de lege din 1991 şi 1993.**

- **¤ În perioada 1995-1996 se pune la punct o metodologie de evaluare şi acreditare a INCDurilor şi se emit primele HGuri de înființare a acestora; unele institute nu renunță la statutul de SC şi vor avea mari probleme în viitor.**
- **¤ În anul 1996 , UE solicită ministerelor completarea unor chestionare, la care MCT primeşte răspunsul „ în domeniul C/D România nu va avea probleme la dosarul de negociere”.**

Forma, aşa cum a fost definită de OG 25/1995 şi Legea de aprobare 51/1996 pentru INCDuri a fost păstrată în principiu până în prezent, cu unele precizări şi completări aduse de OG57/2002 dată de Cabinetul Năstase şi respectiv, Legea de aprobare 324/2003. Ca formă de organizare instituțională, pentru INCDuri, documentele legislative precizează:

¤ este o formă de organizare specifică activității de cercetare-dezvoltare, cu scopul de a asigura desfăşurarea acestei activități, precum şi consolidarea competenței ştiințifice şi tehnologice în domeniile de interes național stabilite în acord cu strategia de dezvoltare a României;

¤ este persoană juridică română care are ca obiect principal, activitatea de cercetare-dezvoltare şi care funcționează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară, calculează amortismente şi conduce evidența contabilă în regim economic;

¤ are patrimoniu propriu şi administreză patrimoniul public şi privat al statului pentru asigurarea desfăşurării activității şi funcționează în coordonarea unui organ de specialitate al administrației publice centrale;

¤ participă la elaborarea strategiilor de dezvoltare în domeniul specific, desfăşoară ativități de cercetare-dezvoltare pentru realizarea obiectivelor cuprinse în Strategia națională de cercetare, constitue baze de competență ştiințifică şi tehnologică, de

expertiză, de perfecționare a resurselor umane şi de documentare ştiințifică şi tehnică;

¤ poate desfăşura în secundar , activități comerciale şi de producție, conform regulamentului propriu şi se poate înregistra la registrulcomerțului ca INCD;

¤ se înființează prin HG pe baza rezultatelor evaluării privind îndeplinirea condițiilor pentru acreditare, cu avizul autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare, la propunerea organului administrației publice centrale coordonator, în domeniul de activitate al unității; înființarea şi acreditarea unui INCD trebuie să asigure concentrarea resurselor financiare şi umane în domeniile de cercetare, orientate spre obiective de interes major;

¤ evaluarea capacității de cercetare-dezvoltare pentru acreditare ca INCD se realizează de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, prin Colegiul Consultativ pentru cercetare-dezvoltare-inovare; INCD face parte de drept, din sistemul C/D de interes național;

¤ este sprijinit financiar de la bugetul de stat pentru realizarea unor investiții, dotări cu aparatură, echipamente, instalații;

¤ prin actul de înființare se stabilesc denumirea, sediul, obiectul de activitate, patrimoniul, organul administrației centrale coordonator şi se aprobă ROF; structura organizatorică se aprobă de ministrul coordonator; prin ROF se stabilesc organele de conducere-consiliul de administrație, directorul general, comitetul director

¤ tot prin actul de înființare se stabilesc bunurile din domeniul public, bunurile din proprietatea privată a statului administrate de institut, precum şi bunurile proprii, dobândite în condițiile legii sau realizate din venituri proprii;

¤ întocmeşte anual bugetul de venituri şi cheltuieli, care se aprobă de ministerul coordonator, idem situațiile financiare anuale; se reglementează modul de repartizare a profitului rămas după deducerea impozitului pe profit; poate contracta credite bancare în valoare de cel mult 20% din veniturile brute realizate în anul precedent.

După crearea rețelei de INCDuri se impun următoarele concluzii:

- Înfiinţarea INCDurilor a fost cuprinsă în programul de reformă, program care a dus în anui 1999 la semnarea primului dosar de negociere pentru aderare la UE a României (dosar 17-Ştiinţă şi tehnologie).

-Crearea reţelei de INCDuri a salvat de la dispariţie, o pondere semnificativă din potenţialul tehnico-ştiinţific al României, fiind considerată una din cele mai importante măsuri luate în interes naţional.

-Acţiunea nu a fost finalizată, datorită sincopei intervenite în timpul Cabinetului Ciorbea şi astfel au rămas nereorganizate ca INCDuri mai multe institute; nu s-a reuşit să se acopere întregul spectru al economiei naţionale(transporturi,industria alimentară, metalurgie, construcţii de maşini, tehnică de calcul,etc), iar în alte domenii există prea multe (în fizică există 6 INCDuri).

-INCDurile acreditate în perioada 1995-1996 şi reacreditate în 2001 au fost supuse în perioada 2007-2008 unei noi acreditări pe baza HG 551/2007, care trebuie revizuită, fiind contestată şi redactarea şi modul de aplicare.

-Nu a existat niciodată concret, o strategie viabilă de dezvoltare a României, de unde să se poată deduce o strategie a domeniului C/D şi implicit domeniile de interes naţional; HG 217/2007 care aprobă proiectul „Strategiei naţionale în domeniul cercetării-dezvoltării şi inovării pentru perioada 2007-2013" nu face decât să ne amintească existenţa unui act, remarcabil redactat, dar care în haosul politico- economic actual nu poate prezenta interes .

-Se impune ca ANCS să finalizeze acţiunea începută în anul 2008 privind analiza organizării instituţionale a sistemului naţional C-D-I, condiţie impusă şi de UE prin memorandumul de finanţare.

-ANCS să intre în rolul stabilit ca singura autoritate de stat în domeniu şi să tempereze zelul unor ministere, pline de funcţionari zeloşi dar incompetenţi,care confundă INCDurile cu entităţi bugetare , gata să fie reorganizate, pentru a salva anumite structuri, reprezentând diverse interese.